

VZGOJA Z AVTORITETO

Predavateljica: Eva Hrovat Kuhar

Predavanje v vrtcu H. C. Andersena, enota Marjetica, v sklopu ŠOLE ZA STARŠE, dne 16. oktobra 2002 ob 17.00

Smisel vzgoje otrok je, da imajo otroci lepo otroštvo in »primerno« puberteto. Gospa Hrovat Kuhar ima na področju svetovanja otrokom in staršem veliko izkušenj, dela pa tudi z nosečnicami, ki jih psihično in fizično pripravlja na porod in tudi na to, da je vzgoja kompleksna zadeva in da se je stalno učimo. Za vzgojo ni na voljo nikakršne posebne izobrazbe, starši se moramo ravnati po lastni intuiciji. Dejstvo je, da starši nismo popolni in slabih stvari ne delamo zanalšč, veliko jih delamo na način, kot so z nami delali naši starši.

Predavateljica si je zadala predavanje v bolj dinamični obliki z nekaj skupinskega dela. Na začetku je podala »imaginarni« primer, v katerem si je deklica prisvojila radirko od prijateljice. Starši smo po skupinah odgovarjali na 4 vprašanja:

1. Zakaj je to storila?
2. Kako lahko to preprečimo?
3. Kaj naredimo?
4. Je kazen primerna in če je, kakšna?

Vsaka skupina je podala svoje odgovore, na katerih je temeljilo nadaljnje predavanje. Zelo pomemben faktor pri odgovorih na zgornja vprašanja in seveda pri vzgoji je starost otroka.

Vzgoja je kompleksen pojem, dogaja se procesno in počasi. Svoje otroke vzgajamo tako, kot so nas vzgajali starši ali popolnoma obratno. Vzgajamo glede na potrebe po povezanosti in samostojnosti. Prva potreba je v veliki meri življenje za druge, to je bolj ženski princip, osredotočen na družino, otroke in žrtvovanje, zelo malo pa nase. Posledica tovrstne vzgoje je otrok 'buldožer'. Druga potreba – samostojnost – pa je bolj moški princip. Gre za skrb zase, kariero, zdravje, rekreacijo, pri tem se počasi izgublja občutek za druge. Pri tej vzgoji se razvije otrok 'predpražnik', kot posledica trdih in avtoritativnih očetov ter mater gospodinj. Predavateljica je seveda opozorila, da gre tu za črno – belo interpretacijo.

S pomočjo miselnih vzorcev je navedla tri tipe vzgoje:

- I. AVTORITATIVNA VZGOJA: Gre predvsem za skrb staršev bolj zase kot za otroke, ključna beseda je NE, veliko je prepovedi, to je v bistvu dresura, otrok se vzgaja s strahom. Stalno se postavljajo norme, starši izražajo svojo pozicijo moči. Patriarhalna vzgoja z represivnimi okvirji, kjer se otrokove potrebe ne upoštevajo, pa je »mogoča« zgolj do otrokovega 8. leta (približno). Taki otroci pretirano spoštujejo druge ljudi in odgovarjajo na zahteve drugih. Huda posledica je lahko odvisnost otrok, ki se ne znajo postaviti zase, so brez notranjih meja, imajo velike zahteve do sebe, so prestrešeni, nesigurni in introvertirani. Prve resne težave se pokažejo že v puberteti z agresivnostjo do soljudi ali fizično ločitvijo od staršev (beg od doma). Pri dekletih pa se kaže s tem, da se navežejo na prvega »primernege« moškega, vendar se vzorec žal ponovi. Velikokrat se zgodi, da otroci iz takih družin svoje otroke vzgajajo po drugem stilu vzgoje, in sicer

- II. PERMISSIVNA VZGOJA: Pri tej vzgoji je ključna beseda DA, vse je dovoljeno in starši so sužnji otroka. Vse mu je dopuščeno, otrok prevzame vodenje, starši se ne vmešujejo in mu popuščajo, ker tako ustvarjajo navidez demokratično vzdušje. Otrok je brez omejitev, sam je za vse »odgovoren«, starši mu ne postavljajo nobenih zahtev. Zelo veliko je pojasnjevanja, argumentov in pregovarjanja. Otroka se sprašuje tudi stvari, ki so jasne in niso v njihovi pristojnosti. Tovrstna vzgoja je tavanje v megli brez opornih točk. Otroci so zahtevni, nimajo občutka za potrebe drugih, nezahtevni so do sebe, zahtevajo »preveč« prostora znotraj družine. Prepogosto rečejo 'ne' drugim in 'da' sebi. Taki otroci pogosto nimajo občutka do meja drugih (posledica so agresija, kriminal in droga) in celo do sebe (posledica je žal lahko tudi samomor).

Navedla je dva primera tujih držav:

- Japonska je dežela z veliko samomori, kar je posledica vzgajanja brez kakršnegakoli verbalnega ali fizičnega nasilja, ampak vzgajanja z občutkom slabe vesti.
- V Skandinaviji sedaj prihaja do izraza generacija, ki je bila vzgajana permissivno, kjer je otrokom enostavno vse dovoljeno.

Najbolj zdrav stil vzgoje je vsekakor

- III. DEMOKRATIČNA VZGOJA: Otrok je enakopraven član družine in ne njen center. Starši vodijo otroke s svojo avtoriteto. Občutljivi so na potrebe in želje svojih otrok. Starši in otroci se pogajajo in otroke spodbujajo k lastnim odločitvam. Zelo pomemben je dober odnos, starši morajo biti vzgled za identifikacijo. Tovrsten otrok se razvije v samostojno in odgovorno osebnost, ki se zna pogajati in je discipliniran. V adolescenci ta disciplina preraste v samodisciplino. Otrok sam prevzema odgovornost za svoja dejanja, meje in okvirji so prisotni, ampak so fleksibilni.

Po koncu »teorije« smo starši postavljali še praktična vprašanja na različne teme:

- Pri stvareh, ki so nevarne (pletilke v vtičnico, cesta) je treba otroka zaščititi in ga zamotiti ter preusmeriti pozornost. Navodila morajo biti jasna, kratka (brez veliko besed) in energična. Pri tem moramo biti potrpežljivi in vztrajni.
- Izsiljevanje zahteva potrpežljivost staršev, je bolj ali manj intenzivno v različnih življenjskih dobah. Otrok mora občutiti posledico neprimerne vedenja in ne kazni.
- Pogojevanje je bolje obrniti, torej »Če boš pridna, dobiš tisto, kar si želela.« namesto »Če ne boš pridna, boš kaznovana.« Dobro je tudi pogojno spremeniti v posledično, npr. »Ko boš storila, kar sem te prosila, boš dobila, kar si želela.« Gre za logično posledico.
- Fizično kaznovanje ni sprejemljivo.
- Kdor da vse, izgublja dostojanstvo. Potrebno je ceniti sebe, da vas bo cenil tudi otrok.
- Tepež: 2-letni otrok se uči, da to ne sme; 6-letni otrok pa mora že vedeti, da ne sme udariti.
- Utrujenost: pomembno je, da pri otroku ne presežemo kritične meje utrujenosti. Takrat je trma namreč še bolj izrazita. V primeru trme je potrebno biti potrpežljiv, dosleden in ne obračati preveč pozornosti na izpad.

Predavateljica je zaključila sicer odlično in dobro obiskano predavanje z ugotovitvijo, da je pri komunikaciji z otrokom bore malo teorije, veliko več je prakse.

Zapisala: Anja Černe